

Лекція 7. Особливості системи відбору спортсменів у командних видах професійного спорту (система «драфт»)

Мета: ознайомитися із сутністю системи «драфт», її перевагами та недоліками.

План

1. Сутність і переваги системи «драфт».
2. Недоліки системи «драфт».
3. Шляхи вдосконалення системи «драфт».

Ключові терміни та поняття: драфт, драфт-лотерея, скаутське бюро, рейтинг гравця.

1. Сутність і переваги системи «драфт»

Драфт (entry draft) – спеціальна система відбору спортсменів у команди й закріплення їх за клубами. Вперше відбір гравців за системою «драфт» був запроваджений НФЛ у 1936 р. з метою усунення конкуренції між клубами за обдарованих новачків і врівноваження змагальної конкурентоздатності команд ліги.

Система «драфт», по-перше, значно знижує витрати клубів на придбання новачків, а по-друге, сприяє підвищенню класу команд-аутсайдерів, що дозволяє домогтися у черговому сезоні зростання напруження спортивної боротьби й непередбачуваності результатів як окремих ігор, так і змагань у цілому. Це сприяє підвищенню інтересу до змагань з боку глядачів, засобів масової інформації, спонсорів і рекламодавців.

Отже, за допомогою системи «драфт» лігам вдається зменшити витрати на придбання нових талановитих гравців і водночас підвищити глядацький інтерес, більш вигідно продати права на телетрансляції матчів, ефективніше здійснювати рекламно-комерційну діяльність, а отже, збільшувати свої доходи.

Сутність драфту зводиться до того, що не спортсмен обирає команду, за яку він хотів би виступати, а представники команд за певною системою відбирають потрібних їм гравців. Спортсмени змушені або погодитися з цією системою працевлаштування, або раз і назавжди попрощатися з надією виступати в команді елітної ліги. При вільному працевлаштуванні найбільш обдаровані спортсмени могли б укласти значно вигідніші контракти, а при відборі за системою «драфт» ліги встановлюють межі заробітної плати новачкам. Наприклад, перший номер драфту НХЛ 1998 р. В. Лекавальє був незадоволений своїм контрактом з клубом «Тампа Бей», оскільки його не влаштовувала закріплена ним сума заробітної плати 975 тис. доларів. Однак згідно з контрактом йому як новачкові клуб не мав права платити більше.

Своєю чергою асоціації гравців професійних ліг ведуть постійну боротьбу з керівництвом ліг за підвищення ліміту заробітної плати спортсменам-новачкам.

У системі «драфт» її висока ефективність поєднується з простотою: чим нижче місце клубу в минулому регулярному чемпіонаті ліги, тим раніше він вибирає собі гравця із затвердженого лігою списку, а отже, має шанс отримати більш обдарованого і перспективного спортсмена та з його допомогою поліпшити турнірне становище команди в наступних сезонах. Наприклад, поява в 1959 р. у команді Філадельфії, яка до цього займала останнє місце в турнірній таблиці регулярного чемпіонату НБА, новачка Уїлта Чемберлена сприяла тому, що в наступному сезоні вона стала віце-чемпіоном НБА. Сам У. Чемберлен здобув титули найкращого дебютанта року й найбільш цінного гравця в НБА. Через десять років новачок НБА Льюїс Алсіндор (з прийняттям ісламу — Карім Абдул Джаббар) забезпечив команді «Мілуокі Бакс», яка до його приходу перебувала на останньому місці турнірної таблиці, вихід у фінал в іграх плей-оф. Як і У. Чемберлен, він завоював титул найкращого дебютанта року.

2. Недоліки системи «драфт»

Загальна формула проведення відбору за системою «драфт» мала суттєвий недолік. Вона стимулювала команди, які на завершальній стадії регулярного чемпіонату перебували в нижній частині турнірної таблиці, до зниження самовіддачі у спортивній боротьбі й навіть до навмисного програшу, аби посісти останнє місце в регулярному чемпіонаті (в американському професійному спорті не практикується ротація команд між елітними й нижчими лігами). Це забезпечувало команді-аутсайдеру право першою обрати собі новачка на драфті поточного року. Так, у 1993 р. у НХЛ перед останнім туром регулярного чемпіонату дві команди-аутсайдери мали практично однакові показники. В останньому турі одна з них («Оттава Сенаторс») практично без жодного опору програла команді «Бостон» і отримала право першого вибору. Довести, що «Оттава Сенаторс» програла навмисно було неможливо, однак ліга наклала на команду штраф, ймовірно, з метою профілактики подібної ситуації, а її президент змушений був піти у відставку.

Запобігти цьому негативному явищу допомогло нововведення під назвою «драфт-лотерея». Сутність її полягає в тому, що останнє місце в регулярному чемпіонаті ще не гарантує права першого вибору гравця. Команди, які не потрапили в ігри плей-оф, розігрують це право в лотерею. Найсильніша команда серед аутсайдерів отримує одну кулю, наступна за нею — дві і т. д. Наприклад, у регулярному чемпіонаті НБА беруть участь 29 команд за підсумками регулярного чемпіонату. 16 кращих отримують право брати участь в іграх плей-оф. Отже, в аутсайдерах залишається 13 команд. Команда, яка посіла 17-е місце, отримує для участі в драфт-лотереї одну

куль, наступна за нею – дві, а остання – тринадцять. Ці кулі засипають у лототрон і розігрують порядкові номери на право вибору команд. Цілком природно, що команда, яка посіла останнє місце в регулярному чемпіонаті, має більше шансів отримати право першого вибору, оскільки у неї більше куль.

3. Шляхи вдосконалення системи «драфт»

Система «драфт» постійно вдосконалюється. Так, після внесення останніми роками змін в організацію драфт-лотереї шанси команди, яка замикає турнірну таблицю регулярного чемпіонату, підвищилися на 25%, тоді як шанси найсильнішої знизилися на 0,5 %.

Команди, які вибороли право на участь у матчах плей-оф, отримують порядковий номер вибору в драфті, зворотний зайнятому місцю в регулярному чемпіонаті. Команда-переможець робить вибір останньою, наступна за нею — передостанньою і т.д. Право вибору під певним номером у черговому драфті або драфті наступного року одна команда може продати іншій команді чи обміняти на її гравця. Наприклад, у 1997 р. керівництво клубу «Детройт» передало основного голкіпера команди Майка Вернона клубу «Сан-Хосе» за право вибору в драфті 1998 і 1999 рр.

Перед кожним драфтом центральні скаутські бюро ліг на основі детальної інформації складають рейтингові списки гравців, які є кандидатами на працевлаштування. Зарплата гравця-новачка значною мірою залежить від місця в рейтингу. Водночас скаутські служби клубів складають свої рейтинги гравців, які часто не збігаються з рейтингами центральних скаутських бюро. Досить вичерпну інформацію про талановитих спортсменів дають клубам тренери команд коледжів та університетів. Вони зацікавлені, щоб контракти були підписані з випускниками саме їхнього вишу, оскільки це хороша реклама для залучення до команди навчального закладу обдарованих випускників шкіл.

Спочатку драфт проводили не публічно, а потім – на спортивних аренах клубів як яскраве шоу із запрошенням глядачів, журналістів і телебачення. Так, драфт НХЛ 1997 р. висвітлювали дві телекомпанії.

Найбільш цікаво проходить перший раунд драфту. Коли гравця вибирає яка-небудь команда, до нього відразу ж підходить її представник і вручає, наприклад, як у хокеї, светр команди. У ньому гравець виходить на подіум, позує перед фото- і телекамерами, дає інтерв'ю. Після цього обов'язково організовується прес-конференція в спеціальній прес-кімнаті. Спортсмени, відібрані в першій десятці, удостоюються такої уваги журналістів, якої не мають навіть загальновизнані лідери ліги. Фактично драфт є стартом для майбутніх суперзірок. Кількість раундів у різних лігах різниться – від двох у НБА до 17 у НФЛ.

Гравці, відібрані в драфті, з якими клуби не підписали контракти до наступного драфту, автоматично отримують право на участь у ньому. Однак

це правило стосується тільки спортсменів, які виступали в командах Північної Америки (США, Канада). Права на всіх інших гравців залишаються за клубами, що їх обрали. Наприклад, якщо який-небудь клуб НХЛ вибрав у драфті хокеїста з України або Росії і не підписав з ним контракт, то цей спортсмен не зможе більше потрапити до драфту, а отже, працевлаштуватися у НХЛ. Гравець зможе працевлаштуватися в НХЛ лише тоді, коли клуб-власник передасть право на нього іншому клубу, зацікавленому в укладанні з ним контракту.

Отже, сутність драфту полягає в тому, що не спортсмен обирає команду, в складі якої він хотів би виступати, а представники клубів відбирають гравців, які їм потрібні. Система драфт звільняє клуби від конкурентної боротьби за найбільш кваліфікованих новобранців, що дозволяє клубам зменшити витрати на придбання обдарованих гравців. Окрім того, ця система дає лігам можливість регулювати конкурентоздатність команд і забезпечує видовищність змагань, що сприяє збільшенню доходів як ліги в цілому, так і всіх її клубів. Саму процедуру драфту ліги перетворили на ефектне шоу, яке дозволяє отримувати додаткові прибутки й популяризувати види спорту.

? Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття «драфт». Коли це поняття з'явилося?
2. Які передумови запровадження драфт-лотереї?
3. Як проходить драфт-лотерея?
4. Назвіть переваги та недоліки системи «драфт».

Тести

1. *Основна система відбору в олімпійському спорті – це:*
 - а) система, що ґрунтується на оцінці обдарованості;
 - б) система, що ґрунтується на масовому виді спорту;
 - в) система, що ґрунтується на етапах спортивного тренування з урахуванням цілей і завдань кожного з них.
2. *Драфт – це:*
 - а) «біржа праці» професійних спортсменів;
 - б) система відбору молодих спортсменів;
 - в) спеціальна система відбору спортсменів у команди та закріплення їх за клубами.
3. *На чому ґрунтується система відбору спортсменів у професійні команди в американському професійному спорті?*
 - а) на цілеспрямованій підготовці резерву;
 - б) на відборі з олімпійського спорту;
 - в) на системі «драфт».
4. *Драфт-лотерея – це:*
 - а) рейтинг професійних спортсменів;

- б) яскраве спортивне шоу для підвищення рейтингу гравців;
- в) можливість отримати право на вибір кращого гравця.

5. *Укажіть переваги драфту:*

- а) можливість придбати кращого гравця;
- б) можливість контролювати перехід гравців з одного клубу в інший;
- в) можливість зменшувати витрати клубів на придбання обдарованих гравців, підвищення видовищності, сприяння зростанню рівня доходів.